

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 560/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen massarikosten tutkinnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Raija Vahasalon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 560/2018 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta yleinen lainkuuliaisuus ei heikkene, rikosten uhrit tuntevat lakien suojaavan suomalaisia, uhrien oikeusturva toteutuu ja oikeuslaitoksen resurssit saadaan tarvetta vastaavalle tasolle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sisäministeriö on julkaissut tammikuussa 2019 paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. Turvallisuussuunnittelussa tavoitteena on tunnistaa ongelmien juurisyyt, kohonneet riskit ja arjen turvallisuusongelmat. Julkaisussa mainitut toimenpiteet liittyvät laajasti arjen turvallisuuden parantamiseen ja erityyppisestä rikollisuudesta aiheutuvien haittojen vähentämiseen.

Poliisitoiminnan pitkän aikavälin suunnittelussa pyritään varmistamaan poliisipalvelujen valtakunnallinen saatavuus ja laatu. Poliisin suorittamaa näkyvää valvontaa suunnataan poliisitoiminnassa saadun analysoidun tiedon perusteella niihin paikkoihin, joissa yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavien tai häiritsevien tekojen tapahtumatiheys on suurin.

Poliisihallitukselle on annettu tehtäväksi tämän kevään aikana suunnitella keinoja, joilla massarikostutkintaa voidaan kehittää ja parantaa esitutinnan tuloksellisuutta olemassa olevan rahoituksen puitteissa. Lainkuuliaisuutta ei pyritä ylläpitämään vain näkyvän valvonnan tai esitutinnan keinoin, vaan siihen pyritään vaikuttamaan myös ennalta estävällä toiminnalla, joka on eräs poliisitoiminnan painopisteistä. Ennalta estävään toimintaan panostamisen esimerkkinä on 2,5 miljoonan euron lisärahoitus, jolla mahdollistetaan 30 uuden lähiöpoliisin palkkaaminen vuonna 2019. Tavoitteena on poliisin läsnäolo ja tiivis vuorovaikutus opettajien, lastensuojelun, nuorisotyöntekijöiden ja yhteisöjen kanssa. Ennalta estävällä toiminnalla pyritään estämään jengiytymistä ja syrjäytymistä, jotka puolestaan kohottavat riskiä tehdä rikoksia.

Esitutkinnassa ensisijaisia ovat henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Perusteena on hengen ja terveyden suurempi perusoikeudellinen painoarvo verrattuna esimerkiksi vähäisiin omaisuusrikoksiin. On muistettava, että poliisi voi lainsäädännön nojalla omilla päätöksillään tietyin edellytyksin jättää esitutinnan toimittamatta taikka lopettaa tai keskeyttää jo aloitetun esitutinnan. Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:n 2 momentti mahdollistaa sen, että ennen esitutinnan aloittamista voidaan tarvittaessa selvittää rikosepäilyyn liittyvät seikat muun ohessa sen selvittämiseksi, ovatko luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset esitutinnan toimitta-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 560/2018 vp

matta jättämiselle olemassa. Viitatus momentin mukaan esitutkinta saadaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä, jos asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia. Lisäksi esitutkintalain 3 luvun 13 §:n 1 momentin nojalla esitutkinta saadaan sen aloittamisen jälkeen tutkinnanjohtajan päätöksellä keskeyttää, jos rikoksesta ei epäillä ketään ja jos asiaan vaikuttavaa selvitystä ei ole saatavissa. Esitutkinnan keskeyttämisestä päätettäessä on erityisesti otettava huomioon epäillyn rikoksen laatu.

Syyttäjän rikosprosessuaalinen toimivalta esitutkinnan rajoittamiseen perustuu esitutkintalain 3 luvun 10 ja 10 a §:n säännöksiin. Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä päättää, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se lopetetaan, jos syyttäjä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla tulisi jättämään syytteen nostamatta, eikä tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista. Syyttäjän harkinta perustuu selkeisiin säännöksiin ja esitutkinnan rajoittamismahdollisuus kytkeytyy aina harkinnanvaraisen syyttämättä jättämisen edellytyksiin. Syyttäjä käyttää esitutkinnan rajoittamisessa lainkäyttöllistä harkintavaltaa itsenäisesti ja riippumattomasti. Valtakunnansyyttäjä on antanut esitutkinnan rajoittamista koskevan yleisen ohjeen (VKS:2016:5) sekä yleisen ohjeen syyttämättä jättämispäätöksen laatimisesta ja sisällöstä (VKS:2016:6). Ohjetta on viimeksi tarkastettu vuonna 2016 syyteneuvottelu-uudistuksen yhteydessä. Esitutkinnan rajoittamisessa on aina kysymys tapauskohtaisesta tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, eikä sitä ole tarkoitus soveltaa kategorisesti mihinkään tiettyihin rikoslajeihin tai rikosnimikkeisiin.

Eduskunta on viime vuoden marraskuussa hyväksynyt uuden syyttäjälaitoslain, jolla toteutetaan syyttäjälaitoksen rakenneuudistus toimintaedellytysten parantamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi. Tässä yhteydessä on toteutettu muitakin toimintaan liittyviä uudistuksia, kuten käynnistetty syyteasioiden nopean käsittelyn menettely valtakunnallisesti. Valtakunnansyyttäjän linjauspäätöksessä 28.9.2018 todetaan, että esitutkinnan rajoittamisten ja muiden toimenpiteistä luopumISRatkaisujen osalta on kyse kriminaalipoliittisesti tärkeästä rajanvedosta sen suhteen, eteneekö erittäin merkittävä osa kaikista syyttäjälaitokseen saapuvista rikosepäilyistä edelleen rikosoikeudelliseen menettelyyn vai rajataanko ne sen ulkopuolelle. Syyttäjälaitoksen rakenneuudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on näin ollen yhtenäistää esitutkinnan rajoittamiseen liittyvää käytäntöä ja kansalaisten yhdenvertaista kohtelua valtakunnallisesti.

Syyttäjälaitoksen tilastoista on havaittavissa, että syyttämättä jättämispäätöksiä ja esitutkinnan rajoittamispäätöksiä koskevat asiämäärät ovat viime vuosina nousseet. Resurssivaje ei ole hyväksyttävä syy jättää rikosepäilyjä tutkimatta tai syyttämättä. Syyttäjälaitoksessa onkin tehty useita toimenpiteitä toiminnan tehostamiseksi ja osaamisen kehittämiseksi, jotta tehtävistä suoriudutaan riittävällä tasolla. On tärkeää, että syyttäjälaitokselle turvataan riittävät resurssit osana rikosoikeudenhoidon ketjua. Mikäli esitutkintaviranomaisille myönnetään lisäresursseja päivittäisrikosten tutkintaan, on ilmeistä, että syyttäjälaitoksessa on odotettavissa jutturuuhka.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 560/2018 vp

Helsingissä 1.2.2019

Sisäministeri Kai Mykkänen